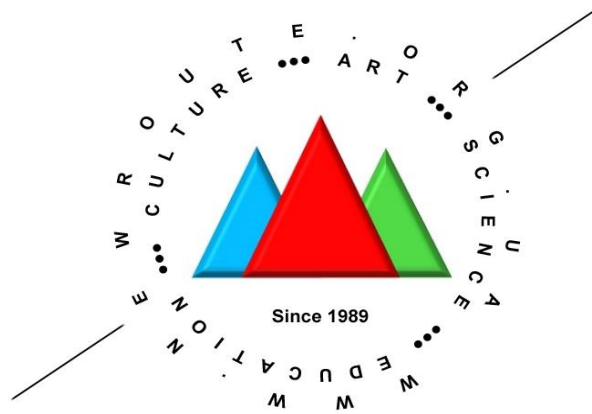

ISSN 2305-9869 (print)
ISSN 2709-1287 (online)
DOI: 10.61718/sgv

СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

2024 • Випуск 47

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ї

- Засновано 2010 року. Мультидисциплінарне наукове видання.
- Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2305-9869 (print), ISSN 2709-1287 (online).
- Свідчення про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers.
- Видання отримує власний DOI. Видавництво зареєстровано у Crossref із префіксом 10.61718.
- Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індується за показниками InfoBase Index (InfoBase), h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar).
- Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».
- Публікація у збірнику є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. Збірник не входить до переліку фахових видань України. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням.
- Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989).
- E-mail: sgvisn@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua.
- У збірнику розміщуються наукові публікації за наступною тематикою: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, релігійство, історія, археологія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії, публічне управління, адміністрування, право, цивільна та національна безпека, кібербезпека, облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, туризм.
- Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів.
- Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку суспільства», 27 березня 2024 р., м. Харків, Україна. Розміщення публікації автора у збірнику є підтвердженням участі автора у конференції.
- За результатами проведення конференції автори отримують електронний сертифікат (6 годин – 0.2 ECTS credits).
- Сертифікати оприлюднюються за адресою <https://www.newroute.org.ua> (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, доктор економічних наук, професор, СГ НТМ «Новий курс» (головний редактор).

Акіншина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка.

Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну.

Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія.

Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

Доброер Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент, Національний університет «Одеська політехніка».

Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.

Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Мукачівський державний університет.

Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології, Харківська гуманітарно-педагогічна академія.

Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Кислюк Любов Вікторівна, канд. наук із соц. ком., доц., Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет.

Кучин Сергій Павлович, доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.

Кучин Павло Захарович, заслужений артист України, Харківська державна академія культури.

Кучина Тетяна Ігорівна, магістр з маркетингу, СГ НТМ «Новий курс» (відповідальний секретар).

Мкртчян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.

Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет.

Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, Європейський університет.

Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

Стефанішин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет.

Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет.

Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.

Тополевський Віктор Юрійович, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківська державна академія культури.

Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, Національна музична академія імені П. І. Чайковського.

Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.

Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з держ. упр., канд. медичних наук, професор, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».

Цвігатий Вячеслав Григорович, канд. істор. наук, доц., засл. працівник освіти України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.

Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор, Національна академія управління.

УДК 009:3(082)

С69 Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. – Вип. 47. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2024. – 108 с.

© СГ НТМ «Новий курс», 2024

© Автори, 2024

3. На суму різниці між вартістю проданого банківського металу за офіційним курсом та його вартістю за курсом продажу (якщо ці курси не збігаються).

Дебет: 3801 Кредит: 6214.

4. Під час видачі проданого банківського металу.

Дебет: 2900 Кредит: 1101/1102.

Бухгалтерський облік банківських металів, отриманих банком на відповідальне зберігання або в заставу з фізичною поставкою, здійснюється за позабалансовими рахунками 9703 «Інші активи на зберіганні» та 9500 «Отримана застава» з обов'язковою фіксацією характерних ознак цих металів: вид, вигляд (зливки, порошки, монети), кількість, проба, виробник, серійний номер зливка, ампули, банки (за наявності), маса в трійських унціях (за наявності) та інших ознак.

Розвиток і вдосконалення засобів зв'язку, систем електронних міжбанківських розрахунків і комп'ютерної обробки інформації призвели до значного збільшення швидкості торговельних розрахунків. Як наслідок, уповноважені банки можуть здійснювати розрахунки за операціями з банківськими металами на умовах «сьогодні» або «завтра».

Для хеджування від коливань валютних курсів банки використовують ф'ючерси на банківські метали, тобто угоди, в яких сторони домовляються про поставку банківських металів у майбутньому за фіксованою ціною на момент здійснення розрахунків.

Висновки. Операції з дорогоцінними металами банками є менш розвиненими через низку факторів. Закон «Про Національний банк України» передбачає, що НБУ є зберігачем державного золотого запасу, дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та інших коштовностей; зберігає дорогоцінні метали, а також здійснює купівлю та продаж дорогоцінних металів, дорогоцінних металів і виробів з них, інших ювелірних виробів з дорогоцінних металів, пам'ятних та інвестиційних монет на внутрішньому і зовнішньому ринках без квот і ліцензій.

Підсумовуючи, слід зазначити, що залучення коштів в активний економічний цикл шляхом здійснення банками торгівлі дорогоцінними металами є важливим та актуальним питанням і сприяє реалізації завдань, що стоять перед економікою країни.

Джерела

1. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік у банках: Підручник. – К.: КНЕУ, 2008. -816 с. 20.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Про затвердження Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, затв. пост. Правління НБУ від 20 жовтня 2004 року № 495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0094500-20#Text>
4. Алексеенко М. Д. Операції банків з дорогоцінними металами та коштовним камінням. *Вчені записки: збірник наукових праць*. К: КНЕУ. 2006. Вип. 8. С. 119-124.

Медейчук Олександра Миколаївна

ORCID: 0009-0003-2228-54300

ЗВО «Університет Короля Данила»

ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання

Національного університету фізичного виховання і спорту України»

Сахневич Інна Андріївна

Кандидат педагогічних наук, доцент

ORCID: 0000-0001-7783-495X

ЗВО «Університет Короля Данила»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ І ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED COMPETENCE OF FUTURE TOURISM, HOTEL AND CATERING BUSINESS SPECIALISTS IN THE GERMAN LANGUAGE

У статті розглядаються основні напрямки професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи і туристичної сфери в межах вивчення німецької мови як другої іноземної та проаналізовано педагогічні умови її вивчення у процесі викладання в ЗВО. Зазначено результати опрацювання педагогічної, психологічної та лінгвістичної літератури з теми, враховано різні методологічні погляди, а також обґрунтовано тему дослідження і шляхи досягнення поставлених завдань. У статті визначено цілі формування професійно орієнтованої німецькомовної компетентності як другої іноземної мови після

англійської. Стаття висвітлює залежність рівня володіння студентами німецькомовною компетентністю в усіх видах мовленнєвої діяльності від формування вмінь іншомовної комунікації, відтак наголошуючи на доцільності вибору принципу взаємопов'язаного навчання німецькою та англійською мовами. У дослідженні зазначено, що передумовою успішного формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності німецькою мовою як другої іноземної є реалізація цілей навчання, що відповідають змісту й меті навчання майбутніх фахівців у галузі готельно-ресторанного сервісу і менеджерів туризму у вищому навчальному закладі. **Ключові слова:** німецька мова як друга іноземна, німецькомовна компетентність, фахівці у галузі готельно-ресторанного сервісу, професійно орієнтована компетентність, взаємопов'язане навчання німецькою та англійською мовами.

Мета статті полягає у розкритті сучасних підходів навчання професійному німецькомовному спілкуванню як одного із засобів підготовки до туристичної роботи; визначенні критеріїв готовності майбутніх фахівців туризму та шляхів підвищення ефективності іншомовної комунікативної компетенції в туристичній роботі, а також у виявленні сутності цілей формування професійно орієнтованої компетентності у майбутніх працівників галузі ГРС і туристичної сфери німецькою мовою як другою іноземною.

Вивчення німецької мови (за професійним спрямуванням) як другої іноземної здійснюється на основі компетентнісного, комунікативного та студентоцентрованого підходів з урахуванням дидактики багатомовності (вивчення дисципліни інтегрує навчальні стратегії вивчення іноземних мов, сформовані під час вивчення рідної, першої іноземної та другої іноземної мов) і спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти лінгвістичної, комунікативної та соціокультурної компетентностей та навичок використання мови у професійній діяльності. Курс націлений на формування вмінь усного та писемного мовлення, інтерактивних навичок, удосконалення різних видів мовленнєвої діяльності студентів на рівні елементарного користувача мови та в професійній сфері. Цілями курсу є:

1) сформувати здатність розуміти речення і часто вживані вислови, пов'язані з безпосередньо знайомими сферами;

2) сформувати уміння порозумітися у простих ситуаціях, де йдеться про простий і прямий обмін інформацією про відомі речі;

3) сформувати вміння простими засобами описати власне походження, освіту, безпосереднє оточення і речі безпосередньої необхідності;

4) сприяти розвитку пізнавальних інтересів здобувачів вищої освіти шляхом їх знайомства з культурою німецькомовних країн (Німеччини, Австрії, Швейцарії, Люксембургу, Ліхтенштейну).

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання процесу навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи і туристичної сфери. *Німецька мова (за професійним спрямуванням)*, вивчення якої передбачає використання сучасних Інтернет контентів, інформаційно-комунікаційних технологій навчання міжкультурної комунікації, соціальних форм роботи, є одним із шляхів розвитку стратегій вивчення іноземних мов, формування мультимедійної і мультимедійної особистості, здатної розвивати навички вивчення іноземних мов упродовж життя.

Постановка проблеми. Сфера послуг, значне місце серед яких займають сфери туризму і готельно-ресторанної справи, вимагає від сучасного фахівця високого рівня володіння декількома мовами, що зумовлює потребу в інтегруванні курсів другої іноземної мови для студентів, що навчаються за спеціальностями 241 «Готельно-ресторанна справа» і 242 «Туризм». Знання німецької мови дозволять майбутньому фахівцю безпосередньо знаходити та розширювати професійні контакти у сфері послуг на європейському німецькомовному ринку.

Відповідно до соціального замовлення, а також до потреб окремої особистості, професійно орієнтоване навчання другої іноземної мови постійно знаходиться в полі зору вітчизняної методики викладання іноземних мов. За сучасних умов *німецька мова професійного спрямування* все більше набуває статусу другої іноземної мови у ЗВО при підготовці не лише майбутніх менеджерів, чи економістів, а й майбутніх туризмознавців та адміністраторів. За умов стрімкого розвитку різноманітних міжнародних контактів однією з обов'язкових кваліфікаційних вимог до майбутніх працівників сфери ГРС і міжнародного туризму є вміння здійснювати професійно орієнтоване спілкування двома і більше іноземними мовами. При цьому, майбутні туризмознавці повинні володіти не лише певними фаховими знаннями, але й будувати стратегію іншомовної комунікації другою іноземною мовою з метою передачі іншомовному співрозмовнику професійно орієнтованої інформації, описувати явища, пояснювати факти і наводити аргументи для досягнення бажаного позитивного результату.

Отже, соціальне замовлення суспільства на фахівців сфери ГРС і міжнародного туризму, які володіють німецьким діалогічним мовленням, та потреба в розробці відповідної науково обґрунтованої методики із залученням авторських електронних засобів навчання зумовили *актуальність теми* щодо аналізу проблем формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності в діалогічному мовленні у майбутніх

фахівців готельно-ресторанної справи і туризмознавців (німецька мова після англійської).

Метою іншомовної освіти сучасного вищого навчального закладу, за умов його інтеграції до загальноєвропейського освітнього простору, є формування професійної компетентності особистості, здатної до реалізації іншомовної фахової комунікації засобами двох і більше іноземних мов на міжкультурному рівні та всебічний розвиток її полікультурних і багатомовних характеристик.

Знання декількох іноземних мов сприяє швидкій інтеграції особистості майбутнього працівника не лише до європейської, а й світової системи фахових і суспільних взаємовідносин. Формування *професійно орієнтованої компетентності* у майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи і туристичної сфери в німецькомовній комунікації як другій після англійської є важливим складником їхньої професійної іншомовної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до соціального замовлення, а також до потреб окремої особистості, професійно орієнтоване багатомовне навчання постійно знаходиться в полі зору вітчизняної методики викладання іноземних мов. За сучасних умов німецька мова для професійного спілкування все більше набуває статусу обов'язкової другої іноземної мови. У ВНЗ широко розповсюджене вивчення німецької мови для професійного спілкування як другої іноземної мови при підготовці не лише майбутніх менеджерів, чи економістів, а й майбутніх фахівців туристичної сфери. У межах формування професійно орієнтованої компетентності засобами іноземної мови існує певна теоретична база:

- описано понятійну систему теорії говоріння та письма;

- розроблено технології та сформульовано конкретні рекомендації щодо навчання цих видів мовленнєвої діяльності;

- визначено об'єкти контролю їхнього рівня володіння (О. Б. Бігич, І. Л. Бім, В. А. Бухбіндер, Л. В. Гайдукова, О. В. Калімуліна, О. Г. Квасова, О. О. Кнурова, Т. І. Олійник, Ю. І. Пассов, І. В. Попова, І. О. Сімкова, В. Л. Скалкін та ін.);

- досліджено особливості навчання культури міжособистісної комунікації (Т. М. Астафурова, Є. М. Верещагін, Л. Я. Зеня, О. Л. Красковська, Ю. Б. Кузьменкова, М. Л. Писанко, С. В. Соколова, О. Б. Гарнопольський, М. О. Фаснова та ін.).

Учені (М. В. Барішніков, Н. Л. Замкова, І. В. Коломієць, С. С. Коломієць, С. В. Лимова, Л. Я. Личко, Р. Ю. Мартинова, О. М. Сорока, І. В. Чірва) розглядають процес навчання професійно орієнтованого говоріння та письма з урахуванням відмінностей у сферах спілкування, професійних ролях, типах професійних діалогів, мовному і мовленнєвому матеріалі.

Про особливості та переваги технології навчання другої іноземної мови після першої, подолання явища інтерференції, а також використання першої іноземної мови для вивчення другої іноземної мови зазначено в роботах А. О. Анісімової, Л. О. Калашнікової, Н. М. Марченко, І. М. Мельник, О. О. Молокович, О. В. Пінської, Т. А. Пустовалової, О. О. Савчук, А. В. Щепилової та ін.

В останні роки значна увага у навчанні майбутніх фахівців іноземної мови, формування у студентів нелінгвістичних ЗВО іншомовної компетентності, приділяється використанню Інтернет-ресурсів (О. Б. Бігич, М. А. Бовтенко, А. Л. Буран, М. С. Гришина, Л. Я. Зеня, С. В. Радецька, П. І. Сердюков, Л. І. Скалій, Н. Д. Угринович, С. А. Фомін, Н. С. Форкун, Є. В. Якушина, М. С. Dason, A. Dillon, C. Kramsch та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що сьогодні дослідження проблеми навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців ГРС і туризму залишається дискусійним. Варто зазначити, що професійна підготовка фахівців сфери ГРС і туризму досліджувалася у багатьох аспектах:

- теоретичні аспекти та методичні засади досліджували Н. Закордонець, Р. Гуревич, Г. Лоїк, В. Федорченко та ін.;

- професійно-комунікативну компетентність фахівців туристичної галузі (С. Александрова, І. Писаревський);

- формування комунікативних умінь майбутніх фахівців туризму, культура професійного спілкування фахівців у професійній діяльності працівників туристичної галузі (Л. Савчук);

- особливості формування вмінь ділової комунікації майбутніх менеджерів туристичної діяльності, актуальні питання формування професійного мовлення та іншомовної комунікативної компетентності майбутніх менеджерів туризму (О. Сергійчук, С. Танана).

Проведений аналіз літератури дає можливість констатувати, що на сьогодні накопичений певний досвід із підготовки фахівця до адміністрування і туристичної роботи. Однак, незважаючи на розмаїття наукових праць з професійно орієнтованого навчання іноземної мови, проблема визначення цілей формування професійно орієнтованої компетентності майбутніх працівників туристичної сфери німецькою мовою професійного спрямування після англійської, як другої іноземної мови з використанням дистанційних засобів навчання на сьогодні залишається *не дослідженою*.

Соціальне замовлення суспільства на фахівців туристичної сфери, які б володіли німецькою мовою

професійного спрямування як другою іноземною мовою, а також необхідність створення нових навчально-методичних матеріалів з комп'ютерною підтримкою для формування професійно орієнтованої компетентності та потреба в розробці науково обгрунтованої технології професійно орієнтованого навчання другої іноземної мови, зокрема, майбутніх працівників за спеціальностями 241 «Готельно-ресторанна справа» і 242 «Туризм», ОКР «бакалавр», із залученням дистанційних засобів навчання й зумовили вибір теми даної статті.

Актуальність теми. Сучасний стан міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життєдіяльності, вихід в європейський та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії потребують певних трансформацій у підвищенні якості підготовки фахівців готельно-ресторанного сервісу та туризму, удосконаленню педагогічного процесу у вищій школі. В умовах сучасного освітнього процесу фахівець ГРС і туризму повинен володіти високим рівнем культури професійного спілкування, оскільки фахова комунікація є основою його професійної діяльності. Знання іноземних мов під час ділових переговорів, зустрічей із закордонними партнерами потребує вміння спеціальних комунікативних навичок під час комунікації.

Починаючи з ХХ століття, туризм і готельно-ресторанна справа як один із пріоритетних напрямів розвитку економіки й культури нашої держави, створює всі необхідні умови для вдосконалення міжнародної туристичної діяльності. Саме тому ця галузь потребує фахівців, здатних успішно поєднувати мовні знання та комунікативні вміння висококваліфікованого фахівця. Одним із важливих завдань сьогодення є підготовка фахівців ГРС і туризму професійними мовно-комунікативними знаннями, вміннями та навичками, компетентного, комунікабельного фахівця, здатного до самостійного прийняття рішень, готового до творчого розв'язання типових і нетипових професійних завдань, спрямованих на задоволення потреб споживачів послуг. Мовленнєва підготовка фахівця з урахуванням специфіки майбутньої фахової діяльності є неодмінною умовою його професійного й особистісного зростання, адже для ринкової економіки потрібні фахівці, які володіють комунікативними вміннями і навичками продуктивного спілкування у професійній сфері.

З огляду на ситуацію, яка склалася сьогодні, формуванню комунікативних умінь суперечать надмірне застосування під час практичних занять з іноземної мови персональних інноваційних засобів навчання, які звільняють студентів від необхідності живого спілкування іноземними мовами.

Згідно зі стандартами вищої освіти 015. Професійна освіта (Сфера обслуговування) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, компетентностями випускника визначено:

- здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами;
- уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
- здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії.

Аналіз існуючої практики у закладах вищої освіти показав, що вона не забезпечує необхідного рівня професійної підготовки фахівців ГРС і туризму. З огляду на це, сучасна освіта в Україні передбачає її удосконалення, виведення на рівень освіти розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад, досягнення якісно нового рівня у вивченні базових навчальних предметів, забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчальний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, новітніх розроблень. Активна участь України у світових економічних процесах, розширення міжнародних контактів у сфері туризму і бізнесу, створення спільних підприємств, становлення партнерських відносин із зарубіжними туристичними компаніями зумовили необхідність у спеціалістах, володіючі мовами міжнаціонального спілкування. Знання іноземної мови є складовою частиною професійної підготовки майбутнього фахівця і передумовою його успішної діяльності.

Вклад основного матеріалу дослідження. Формування професійно орієнтованої компетентності майбутніх фахівців сфери ГРС і туризму німецькою мовою професійного спрямування є важливим складником їхньої професійної іншомовної підготовки. У Рамковій програмі, за орієнтацією на матеріали Ради Європи, основну мету навчання німецької мови професійного спрямування визначено як розвиток у студентів професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності як складника діяльнісної компетентності, тобто формування і розвиток навичок та вмінь у соціальному й професійному спілкуванні, а також становлення стратегій самостійного вивчення німецької мови та інших іноземних мов. Відповідно, основну мету навчання німецької мови професійного спрямування визначають як формування у студентів професійно орієнтованої компетентності як складника діяльнісної компетенції. Під *професійно орієнтованою компетентністю* розуміють навички й уміння, які забезпечують кваліфіковану професійну діяльність у приватній, суспільній, професійній та освітній сферах комунікації в багатонаціональному суспільстві в контексті цільової культури.

Згідно з Рамковою програмою, ця компетентність є результатом взаємодії та комплексної реалізації цілей професійно орієнтованого навчання іноземних мов. Отже, професійно орієнтована компетентність

майбутнього працівника сфери ГРС і туризму німецькою мовою професійного спрямування трактується як процес розширення індивідуального мовного досвіду особистості в його культурних аспектах: від рівня побутового мовлення до мови спільноти в широкому сенсі і далі до мов інших народів, коли той, хто вивчає німецьку мову професійного спрямування, не сприймає одиниці цієї мови як чітко розмежовані розумові блоки – у нього формується професійно орієнтована компетентність, в якій всі мовні знання й досвід є складниками, переплітаються між собою і взаємодіють. У такий спосіб цілі занять з німецької мови професійного спрямування у процесі формування професійно орієнтованої компетентності майбутнього працівника ГРС і туристичної сфери визначають як розвиток діяльнійшої іншомовної компетентності не лише в повсякденних, загальних ділових, а й у фахових ситуаціях, які передбачають усвідомлення студентом зв'язків між власною та іноземною культурами, розвиток та активізацію міжфахового мислення, формування навичок і вмінь автономного навчання, як особистої відповідальності студента за результати навчання шляхом організації навчального процесу спільно з викладачем.

Отже, цілі процесу формування професійно орієнтованої компетентності німецькою мовою професійного спрямування як другою іноземною мовою передбачають свою реалізацію в п'яти компетентностях: іншомовній комунікативній, соціокультурній, фаховій, навчальній і методичній, які функціонують одночасно та комплексно. Іншомовна комунікативна компетентність, як сукупність знань, навичок й вмінь, дозволяє навчатися, працювати й спілкуватися в багатонаціональному суспільстві та досягати у рівноправному діалозі взаєморозуміння і взаємодії з представниками інших культур. Ця компетентність реалізується через розвиток навичок та вмінь в основних видах мовленнєвої діяльності, які охоплюють рецепцію, продукцію, інтеракцію та медіацію, і реалізуються як у письмовій, так і в усній формах. Навички й уміння формуються, розвиваються й удосконалюються у межах повсякденних та навчальних проблемних професійно орієнтованих комунікативних ситуацій.

Працівники готельно-ресторанної і туристичної галузі займають ліву частку на сучасному ринку праці України. Саме на них покладаються комунікативні функції діяльності підприємств, а отже – і відповідальність за результативність її виконання. Від комунікативних здібностей кожного працівника залежить кількість проданої продукції та залучених клієнтів, точність наданої інформації, а залежно від спрямування туристичної діяльності – і задоволеність якістю обслуговування. Виконання таких завдань вимагає високого рівня комунікативних навичок персоналу.

Як свідчать результати наукових досліджень щодо формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців взагалі і сфери обслуговування зокрема, на сьогодні у навчальних планах:

- недостатньою є кількість дисциплін комунікативної спрямованості;
- не завжди викладачами на лекційних і семінарських заняттях ефективно застосовуються комунікативні технології навчання;
- студенти не обізнані у теоретичних аспектах основ спілкування та комунікації;
- недостатньо уваги з боку викладачів приділяється формуванню у студентів практичних навичок ділової та міжособистісної комунікації тощо.

Для факультетів готельно-ресторанного і туристичного профілю проблема професійного навчання іноземним мовам не нова. Вона набуває явної гостроти в контексті стрімкого зростання суспільної потреби в якіснішій підготовці спеціалістів нового покоління, які достатньо вільно володіють іноземними мовами. Практика викладання іноземних мов у ЗВО показує, що професійна направленість навчання є тим важелем, спираючись на який можна підвищити в значній мірі мотивацію вивчення дисципліни, покращити знання з мови, а також якість підготовки спеціалістів готельно-ресторанного і туристичного профілю.

З підвищенням рівня розвитку цивілізації зростає кількість факторів, які визначають рівень компетентності та освіченості фахівця XXI століття. Фактор володіння іноземними мовами фахівців з ГРС і туризму є одним з головних після спеціальних знань. Тому на сьогоднішній день виникає потреба у навчанні іншомовному спілкуванню з більш якісною результативністю. Навчання професійному іншомовному спілкуванню може здійснюватись лише на основі вже сформованих базових знань, пов'язаних з професійними сферами діяльності майбутнього фахівця. Професійне спілкування спеціаліста ГРС і туристичного профілю включає в себе володіння *специфічним вортшатцем*. Велике значення в інтенсивному навчанні має «комплексність» навчального процесу, яка означає відсутність розведеності по відношенню до фонетичного, граматичного і лексичного аспектів мови. Інтенсивне навчання практичному володінню мовою в процесі безпосереднього усного спілкування вимагає такої організації навчального матеріалу та процесу навчання, при якому явища, характерні та вагомі для того чи іншого аспекту, об'єднуються.

Успіх принципу співробітницького навчання будуватиметься на взаємодії, співробітництві, конкуренції студентів, їх індивідуальному зв'язку між студентами, їх залежності один від одного, все це мотивується відповідальністю за передану інформацію. При використанні цього підходу обмін інформацією є завжди обов'язковим. Такий момент, як відповідальність за подану інформацію, та щирість висловлювання мають

бути складовою частиною комунікативного процесу під час навчання іноземній мові, але він не може бути переобтяжений змістом. Обмін інформацією має на увазі не тільки пояснення та уточнення фактів. Але завдяки зростаючій кількості лексичного матеріалу, різноманітності та змістовності тем, які обговорюються, обмірковуються та апробовуються на практиці, результатом цих комунікативних вправ мають бути академічні досягнення студентів та розвиток мовних знань та навичок. В аудиторіях, де застосовується цей підхід, атмосфера на заняттях вільна та ненапружена, студенти отримують насолоду від спілкування, порівнюючи з заняттями, де застосовуються традиційні методи навчання іноземним мовам. Метод співробітництва в процесі навчання надає можливість урізноманітнити наочне оснащення заняття, прийоми ведення навчального процесу.

Одним із головних принципів цього підходу у навчанні іноземній мові є роз'яснення минулого матеріалу в формі діалогу, коли сильний студент, використовуючи більш спрощену лексику роз'яснює слабкому студенту даний матеріал. У процесі пояснень та пошуку нової інформації студенти задовольняють не тільки пізнавальні потреби, але й поновлюють свій лексичний запас, вчать логічно та послідовно викладати свою думку. Підхід студентської співпраці надає велику можливість студентам розвивати та вдосконалювати свої мовленнєві навички за допомогою активного спілкування, використовувати більш ускладнену лексику та мовні звороти. Навчання іноземній мові у ЗВО щільно пов'язано з необхідністю реалізації принципів професійно орієнтованого підходу до процесу навчання зі специфікою викладання іноземної мови для певних цілей.

На основі співпраці студенти оволодівають навичками і вміннями усного спілкування у професійних сферах комунікації як на рецептивному, так і на продуктивному рівнях. Для сучасного фахівця ГРС і туризму особливе значення має наявність належного рівня володіння іноземною мовою. Щораз більше зростає потреба в працівниках ГРС і туристичної галузі, які здатні та готові вступати в міжособистісні та ділові комунікації з представниками інших країн і культур, вирішувати професійні завдання в умовах іншомовного спілкування.

Розвиток іншомовної комунікативної компетентності забезпечує майбутньому фахівцю ГРС і туристичної сфери можливість:

- удосконалювати свої вміння в читанні, аудіюванні, письмі та говорінні для вироблення навичок роботи з інформацією текстів різних типів з будь-яких джерел на основі вже набутих знань про світ;
- вилучати, аналізувати й систематизувати, добирати й передавати інформацію;
- на основі набутої інформації формулювати власну думку, обґрунтовувати її та давати необхідні пояснення;
- розпізнавати наміри повідомлення, які відповідають певним різновидам текстів з їхніми граматичними структурами і правилами, розуміти й переносити їх на адекватні проблемні комунікативні ситуації.

Соціокультурна компетентність – це вміння і готовність застосовувати сукупність соціолінгвістичних, соціопсихологічних, країнознавчих і міжкультурних знань для досягнення порозуміння між особами або групами, які є представниками різних соціумів, мовними засобами та в межах соціокультурного контексту однієї з сторін. Створення на заняттях з німецької мови професійного спрямування атмосфери відкритості, психологічної готовності до сприйняття соціальних норм, правил поведінки іншого суспільства підвищує інтерес студентів до ознайомлення з культурою країни, мова якої вивчається. Таке заняття:

- сприяє розумінню спільного й відмінного між іншомовними культурами;
- допомагає розпізнавати упередження та позбавлятися їх, сприяти толерантності, створювати основи для міжкультурних обмінів і допомагати діяти свідомо й відповідально як у власному суспільстві, так і в аспекті міжнародних зв'язків;
- сприяє формуванню у майбутнього адміністратора чи туристичного менеджера цінностей і норм поведінки, які посилюють прагнення і здатність до відповідальності за особисту діяльність (інтерес до інших, здатність до проникнення та емпатію, сміливість у висловленні власної думки, готовність брати на себе відповідальність, здатність до кооперації та співпраці).

Фахова компетентність є вмінням якісно, самостійно й відповідально вирішувати стандартні та нестандартні професійні завдання. Її складають фахові навички й знання, досвід, розуміння специфічної фахової постановки питання та міжпредметних взаємозв'язків, а також уміння цілеспрямовано й технічно бездоганно вирішувати проблемні професійні завдання. На заняттях з німецької мови професійного спрямування фахова компетентність формується через розвиток навичок та вмінь:

- володіти основними вміннями на загальному професійному рівні (ведення розмови, аргументації, унаочнення, презентації тощо);
- розкривати й відтворювати фаховий зміст комунікативними прийомами з специфічним фаховим наповненням (порівняння, дефініція, називання, опис, класифікація, пояснення, реферування, посилання на

приклади, уточнення, обґрунтування, доказ, судження тощо).

Навчальна компетентність трактується як уміння вчитися, використовуючи з максимальною ефективністю наявні засоби і форми навчання. До неї належать:

- здатність і вміння співпрацювати в процесі навчання з викладачем та іншими студентами;
- вміння виконувати навчальні завдання різного типу;
- вміння використовувати вже набуті лінгвістичні, фонові та соціокультурні знання.

Формування навчальної компетентності на заняттях з німецької мови професійного спрямування як другої іноземної мови після англійської відбувається через розвиток навичок і вмінь:

- застосовувати різні прийоми виконання навчальних завдань у залежності від заданої навчальної проблемної ситуації і типу завдань;
- використовувати технічні, зокрема, дистанційні засоби навчання;
- брати участь в інтерактивному іншомовному навчанні.

Методична компетентність – це навички й уміння оволодівати навчальними технологіями та стратегіями при вирішенні навчальних професійних завдань або проблем, а також переносити як нові знання, так і набуті стратегії на інші сфери професійної діяльності. При цьому майбутній працівник ГРС і туристичної сфери має самостійно обирати, застосовувати й розвивати методи мислення та прийоми роботи або стратегії вирішення питань. Формуванню методичної компетентності на заняттях з німецької мови професійного спрямування сприяє розвиток навичок і вмінь:

- планувати й організувати виконання завдань, наближених до майбутньої професійної діяльності;
- вибирати техніки і стратегії навчання, враховуючи потенційну складність завдання;
- здійснювати самоконтроль за розвитком власної іншомовної мовленнєвої компетенції другою іноземною мовою.

У сучасній методиці викладання німецької мови прийнято визначати чотири аспекти мети навчання (як формування іншомовної комунікативної компетентності): навчальний практичний; виховний; розвивальний; освітній.

Поділ мети навчання на аспекти є умовним – у реальному навчальному середовищі всі ці аспекти є взаємопов'язаними, взаємозалежними та взаємообумовлюваними.

Формування професійно орієнтованої компетентності у майбутніх фахівців ГРС і менеджерів туризму німецькою мовою професійного спрямування передбачає досягнення таких цілей:

1) *практичних цілей*, спрямованих на формування у студентів іншомовної мовленнєвої компетентності німецькою мовою професійного спрямування як другої іноземної мови. (Їх змістовий аспект складають мовні знання та мовленнєві навички й уміння);

2) *виховної та освітньої цілей*, спрямованих на формування у студентів соціокультурної компетентності німецькою мовою професійного спрямування. (Їх змістовий аспект складає система соціокультурних знань про загальнолюдські цінності особистості, факти іншомовних культур, а також навички й уміння використовувати набуті соціокультурні знання відповідно до ситуацій професійної комунікації);

3) *розвивальних цілей*, спрямованих на формування у студентів навчальної компетентності німецькою мовою професійного спрямування. (Їх змістовий аспект складають здібності здійснювати мовленнєву, інтелектуальну, пізнавальну та емоційно-оцінювальну діяльність, навички й уміння учіння);

4) *професійних цілей*, націлених на формування у студентів професійної компетентності шляхом їх ознайомлення з різними методами і прийомами навчання іноземної мови та залучення до виконання професійно орієнтованих завдань. (Їх змістовий аспект складають навички та вміння оволодівати навчальними технологіями та стратегіями при вирішенні навчальних професійних завдань або проблем, а також здатність переносити як нові знання, так і набуті стратегії на інші сфери професійної діяльності).

Під поняттям «кваліфікація» працівника розуміють синтез його професійної та іншомовної комунікативної компетентностей. Це сполучення компетентностей дає підставу говорити про компетентну особистість, здатну ефективно взаємодіяти на різних рівнях із представниками міжнародної спільноти від імені нашої незалежної і суверенної держави.

Висновки. Отже, в процесі теоретичного обґрунтування технології формування професійно орієнтованої компетентності німецькою мовою професійного спрямування майбутніх фахівців за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» і 242 «Туризм», ОКР «бакалавр», охарактеризована сутність і структура професійно орієнтованої компетентності (іншомовна (німецькомовна) комунікативна, соціокультурна, фахова, навчальна і методична компетентності).

Зазначено особливості цілей професійно орієнтованого навчання майбутніх фахівців ГРС і менеджерів туризму німецькою мовою професійного спрямування як другою іноземною мовою після англійської. Перспективами подальших наукових розвідок у даному напрямку є вивчення питань щодо змісту формування

професійно орієнтованої компетентності німецької мови професійного спрямування як другої іноземної мови після англійської майбутніх працівників ГРС і туристичної сфери.

Навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців у галузі ГРС і туризму є важливою складовою сучасного освітнього процесу у ЗВО, оскільки фахова комунікація є основою його професійної діяльності. Наявність культурних знань, інформації про традиції, звичаї та норми поведінки країни, дозволить майбутнім фахівцям зрозуміти краще співрозмовника і вибрати свою власну лінію поведінки в процесі спілкування. Тому знання іноземних мов при роботі з закордонними партнерами потребує вміння спеціальних фахових комунікативних навичок під час професійної комунікації студентів.

Джерела

1. Антонівська М., Сарновська Н. Інтеграційний складник технологій у процесі викладання іноземної мови в ЗВО України. Інноваційна педагогіка. Вип.32. Т. 2. Видавничий дім «Гельветика». 2021. С. 153-157.
2. Александрова С. Комунікативна компетентність як професійно значуща якість фахівців туристської індустрії. Педагогіка та психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуку. Зб. наук. праць. Запоріжжя: ЗІДМУ, 2007. Вип. 42. С. 16-21.
3. Бичок А. Міжкультурна комунікація – важливий аспект у професійній діяльності менеджера туристичної галузі. Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів (Тернопіль, 15-16 жовтня 2009 р.): матер. II міжн. наук.-практ. конф.ТНЕУ, кафедра іноземних мов для ЗЕД. Тернопіль, 2009. С. 259-261.
4. Литвиненко Н., Місник Н. Термін і терміносистема в контексті інноваційних технологій мовної підготовки. Інноваційна педагогіка. Вип. 32. Т. 2. Видавничий дім «Гельветика». 2021. С. 98-104.
5. Окопна Я. В. Цілі формування професійно орієнтованої компетентності у майбутніх працівників туристичної сфери німецькою мовою як другою іноземною – Міжнародний центр науки і освіти, 2013. – 232 с.; С. 73-81.
6. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / Кол. авторів: Амеліна С. М., Аззоліні Л. С. та ін. – К.: Ленвіт, 2006. – 90 с.
7. Сергійчук О., Танана С. Marketing information technologies in the professional preparation of specialists in the sphere of service. Економічний вісник університету: зб. наук. праць. Вип. 36/1, 2018. С. 59-64.
8. Стандарт вищої освіти України. URL: osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/241-gotel-restoransprava-B.pdf
9. Танана С. Особливості формування вмінь ділової комунікації майбутніх менеджерів туристичної діяльності. Педагогічні науки: зб. наук. праць Херсонського ДПУ. Вип. LXXXIX. Том 1, 2018. С. 160-164.
10. Танана С. М. Особливості полікультурної спрямованості змісту навчання іноземної мови у ЗВО під час організації краєзнавчої роботи. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Вип. 5К (134) Київ. Вид-во НПУ М.П. Драгоманова, 2021. С. 46-52.
11. Теорія і практика формування іншомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей: Колективна монографія. / Заг. і наук. ред. Бігич О. Б.– К.: Вид. центр КНЛУ, 2013. – 383 с.; С. 330-383.
12. Яшенкова О. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Академія, 2010. 312 с.

Вархосва Вікторія Олександрівна

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ГРУПОВОЇ ДИНАМІКИ НА ІНДИВІДУАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ

Більша частина нашого життя проходить у спілкуванні з іншими людьми. Серед людей проходить процес нашого становлення і зростання. Поведінка людини визначається культурними нормами суспільства. Але не завжди поведінка є прогнозованою. Іноді люди поводяться непередбачувано, в певних ситуаціях вони втрачають критерії правильності і не прогнозують наслідків своїх дій. Усі люди самі по собі індивідуальні, кожен має власну думку, робить свій вибір, керує своєю поведінкою. Проте все змінюється коли людина знаходиться в натовпі. Індивідуальна свідомість наче розчиняється і навіть без психологічного тиску збоку вона сприймає поведінку інших і наслідує її. Але питання чому людська психіка саме так поводить себе в натовпі ще досі є відкритим і принципово важливим. Так і сьогодні психологи, філологи, соціологи досліджують цей аспект. Відповідно, досить важливим і значущим є дослідження психології масової поведінки, що і обумовило *актуальність теми* дослідження.

Враховуючи актуальність теми, нами визначена *мета дослідження*: охарактеризувати психологічні особливості масової поведінки та проаналізувати етапи поведінки індивіда у масі.

Французький психолог Г. Лебон зазначав, що «Не має значення хто перед вами: натовп академіків або натовп водовозів. І те, й інше – натовп» [2]. Чи можемо ми погодитись з цією думкою? Чи актуально це зараз? Основні ідеї психології мас і натовпу, які вперше було сформульовано в роботах В. Лебона, З. Фрейда і Г. Тарда в середині 19-го століття, досі залишаються важливими для розуміння групової поведінки. Проте, сучасна наука в галузі психології мас і натовпу враховує деякі нові аспекти, такі як вплив соціальних мереж, технологій та глобальних культурних змін на структуру і динаміку масових груп. Таким чином, психологія мас і натовпу залишається актуальною і досліджується в сучасній науці.

Психологія мас вивчає суспільну свідомість, особливості поведінки і мислення великої групи людей, об'єднаних загальними поглядами і загальним емоційним станом, рухомих загальними інтересами, а також що виконують однакові дії впродовж невеликого проміжку часу. На відміну від індивідуальної психології конкретної людини, маса людей характеризується психічною спільністю [1].

Психологія колективної поведінки вивчає взаємодію та взаємовідносини між індивідами в колективі, їх спільність і реакції на зміни усередині групи або на зовнішні стимули. Це включає в себе розглядання